

V PLUTALU MIRNO PRAVIJO: OB ZADNJEM IZVOZNEM USPEHU

Smo med najboljšimi na svetu

Marca so iz Industrije zapiralne embalaže PLUTAL, Cesta v Gorice 8 izvozili za 1 milijon 22 tisoč ameriških dolarjev izdelkov. Tako je ta 350 članski kolektiv prvič dosegel enomesečni izvoz nad milijon dolarjev, postal pa je tudi največji izvoznik v naši občini. Ta dosežek celovitega marketinškega obnašanja v tem kolektivu na robu našega mesta, je bil povod, da je predsednik izvršnega sveta Stane Drolj s sodelavci in predsedniki družbenopolitičnih organizacij pripravil sprejem za predstavnike Plutala. Kot je v navadi, je gostitelj izrekel precej pohvalnih besed o tem izrednem kolektivu in čisto na koncu priznal, da je bil tudi v času rdečih števil v Plutalu prepričan, da te niso zaradi malomarnosti ali slabega gospodarjenja, ampak so marketinško planirane in ob danih pogojih takoj spet pokrite. Ker je mogoče le iz stvarnih podatkov in razmerij oceniti Plutalov uspeh, naj povzamemo nekaj dejstev, ki jih je ob tej priložnosti izrekel direktor Ivan Koželj.

«Če bi lahko prikazali ta izvoz v nemški marki oziroma po sistemu košarice valut, bi bila ta izvozna številka še večja. Ker pa je pri nas uveljavljen dolarski obračun, se pač moramo zadovoljiti z navedeno številko. To je zanimivo, a ni najbolj pomembno. Pomembno je, da smo prisotni na vseh najbolj razvitih tržiščih zapiralne embalaže na svetu. Seveda tja ne prodajamo zamaškov, kot tako radi površno zapišejo novinarji, ampak kronske in navojne zaporce ter še številne druge tipe zapork, ki pa so na videz enostaven tehnološko pa izjemno zahteven izdelek. In, ker je to tako, imamo pri nas naslednjo trženjsko filozofijo: imeti moramo najboljšo tehnologijo, s katero brez težav lahko pokrujemo tudi najzahtevnejša velika tržišča. Trženje pa ni, tako kot je po celi Jugoslaviji napačno razumljen naziv za razne postranske dejavnosti v delovni organizaciji, ampak je pri nas trženje izraženo kot razvoj oziroma kot AKTIVNI ODNOS DO TRGA IN VKLJUČEVANJE V OBLIKOVANJE TRGA. To pa je pravzaprav še pomembnejše kot skrb za tehnologijo.

Lahko rečem, da so v našem kolektivu stalno prisotni: pretok svetovnega tehnološkega znanja, sodobnega marketinga, iniciativnosti, skratka vsega, kar nam omogoča, da zaposlujemo zmogljivosti, ki lahko pokrijejo nekaj Jugoslavij. Mi pravzaprav v naši državi ne bi mogli obstajati samo za naše potrebe. Ne le zaradi drugih tovarn, ki nastopajo z notranjim dumpingom, ampak celo zaradi tako nenavadnega obnašanja, kot ga ima n. pr. Radenska. Če šest mesecev od nas ni kupila niti ene zapork, Uvažajo jih po višjih cenah iz Avstrije. Da je nesmisel še večji, pa mi pokrivamo s kromskimi zaporkami skoraj celotno avstrijsko tržišče.

Če se vrnem k izhodiščnemu podatku, 1 milijon dolarjev izvoza v enem mesecu, moram povedati, da je z zadnjimi ukrepi zveznega izvršnega sveta postal ta izvoz profitabilen oziroma ustvarjamo z njim akumulacijo.

Vemo, da moramo nastopati v proizvodnji z najboljšimi materiali, ki pa morajo biti tudi najbolj gospodarno izkoriščeni. Danci so nas hoteli pri ceni izsiliti s cenejšimi nemškimi zaporkami. Nismo se vdali. Ko smo jim dokazali, da so naše zaporce nekajkrat boljše od nemških, danski trg pa je izredno zahteven, smo pridobili še za 50 odstotkov novih naročnikov.

Zavedamo se, da pri izdelkih, ki jih izdelujejo v velikih količinah v vsaki državi iščejo rešitve. Zato prehajamo na tem področju tudi v inženiring. Ponudili smo v izgradnjo štiri tovarne, v katere bi po naših projektih in naši tehnologiji postavili naše stroje in PRODALI NASE ZNANJE. Okrepili bomo še servisiranje, izdelavo strojev in naprav za manjše, srednje in specializirane porabnike zapiralne embalaže in okrepili kemijski del proizvodnje. Sicer pa bo na letošnjem sejmu VINO 89 mogoče videti številne novosti iz naše proizvodnje, ki bodo prav gotovo presenetile družabnike in obiskovalce.

STANE JESENOVEC

OBRTNIKI ŽE SESTOPAJO Z VRHA?

Bifejev in trgovin več, ostali pa...

Ob koncu 1988. leta smo imeli v naši občini 18 nosilcev obrti manj kot 31. decembra 1978. leta. V času, ko pogosto razpravljamo o razvoju drobnega gospodarstva (zasebnega ali družbenega?) marsikoga ta statistična poteza preseneča. Kot je znano, zasebni del drobnega gospodarstva delimo na obrtnike, avtoprevoznike, gostince ter trgovce. Pri prvih je po podatkih obrtnega združenja naše občine pričelo lani s storitveno, proizvodno ali intelektualno obrtjo 95 občanov, prenehalo pa 90. Tako smo imeli 31. grudnia 1988. leta 1.146 obrtnikov. Pri prevoznikih stvari je stopilo na seznam te dejavnosti 17, izstopilo pa s seznama 46 nosilcev obrti. Tako je ostalo še 332 avtoprevoznikov. Pri prevozu oseb je pričelo s tovrstnim delom pet, končali pa so štirje vozniki. Skupaj jih je še 44. Pozitivni rezultat je tudi pri gostinskih obratih. Nastalo je štirinajst novih, dvanajst jih je zaprlo vrata. Ob koncu leta smo imeli 86 gostinskih obratov. Skoraj polovico je krčm in okrepčevalnic. In še prodajalne na drobno. Pet novih, dve izbrisani, končni rezultat ob izteku lanskega leta je bil dvanajst. In če sedaj seštejemo vse nove obratovalnice ter odštejemo tiste, ki so prenehale z delom, dobimo presenetljiv podatek, da smo imeli 31. decembra 1620 obrtnikov ali 18 manj kot leto poprej. Ob rednih obrtnikih je bilo še 888 popoldanskih obrtnikov, tako, da je imelo združenje skupaj 2.508 članov. Pri njih je bilo zaposlenih 1637 delavcev in delavk. V občini so tri obrtne zadruge in sicer Oniks, Promos in Triglav.

Sekretar združenja Branko Pečan je pripra-

vil tudi zanimivo primerjavo o razvoju obrti v naši občini med letoma 1979 in (marec) 1989. Ta prinaša naslednje podatke. Leta 1979 smo imeli 876 obrtnikov, sedaj jih je 1.142. Pred 10 leti je bilo 366 prevoznikov stvari, trenutno jih je 41 manj. Takrat je bilo 47 prevoznikov oseb, letos jih je 44. Gostinskih obratov je bilo pred desetimi leti 60, pretekli mesec 89. Vsem je znano, da 1989. leta še nismo razmišljali o prodajalnah na drobno, sedaj jih je že 18. Vsak teden se ta številka poveča za eno ali dve.

Skupaj je bilo 1979. leta v naši občini 1349 obratovalnic, letos jih je 1618. Močan premik je dosežen tudi pri popoldanski obrti. Z 280 nosilcev se je povečalo število na 888 nosilcev popoldanske obrti.

In, kako bo v prihodnje? Tržno gospodarjenje razlagajo nekateri kot rešitev vseh gospodarskih in družbenih težav, drugi napovedujejo precejšnjo nezaposlenost, zapiranje obratovalnic, selekcijo na vseh področjih gospodarjenja. Zato v obrtnem združenju in v njegovih višjih asociacijah resno svetujejo svojim članom, naj izkoristijo možnosti izobraževanja in še številne druge dejavnosti združenja. Priprani so, da bi morali biti tečajji RAČUNALNIŠTVA vedno polni, enako pa se bo moralo dogajati tudi pri izobraževanju za računalniško vodene obdelovalne stroje (EMCO), ki bodo prav gotovo začeli v obrtnih delavnicah izpodirati klasične stružnice, rezkalne stroje, itn. Zato priganjajo obrtnike, naj pravočasno sežejo po novih znanjih.

STANE JESENOVEC

Kakšno je bilo lansko poslovanje?

Povsem na dlani je, da lanska resolucijska prizadevanja v naši občini niso bila uresničena. Fizični obseg proizvodnje, ki je bil načrtovan v višini 3,5 odstotkov se je povzpelo le do 0,7 odstotka pri čemer je v zadnjem kvartalu opazna ustavitvena trenda upadanja količinske proizvodnje.

Bistveni premiki so bili doseženi v izvozu, kjer je realizacija predvsem izvoza dosegla realno 18 odstotno rast (konvertibilni 27,9 odstotka).

Najmočnejša občinska industrijska panoga – predelava kovin – se je po hudem zastoju relativno dobro izvlekla, kar pa zaradi omejitvenih ukrepov zvezne politike ni uspelo Tobačni tovarni. Priča smo pozitivnim spremembam v miselnosti in načinu poslovanja in to v večini delovnih organizacij. To pa je očitno tudi vzrok, da finančni rezultati v kriznem lanskem letu v naši občini niso bili še slabši. Med organizacijami z izgubo (DO Iskra Elementi TOZD SEM, DO Avtomontaža TOZD Utensilia, DO Emona IPKO, GP Grosuplje TOZD Gradbeni polizdelki) je najbolj kritična situacija v Utensiliji, ki zaradi visoke zadolženosti težko zagotavlja pogoje za nemoteno proizvodnjo. Relativno boljše rezultate izkazuje trgovina in gostinstvo, nadaljuje pa se stagnacija gradbeništva.

Vse bolj je prisoten tudi razmah privatne iniciative, širjenja področja, na katerem se uveljavlja osebno delo, pri čemer pa se sooča z ostro konkurenco in splošno slabšo konjunkturo situacijo tako, da obrt ni dosegla take rasti, kot je bila pričakovana.

Lani je bilo skupno v gradnji 147 investicijskih objektov. V primerjavi z letom popreje – pomeni le napredek za en objekt več, predračunska vrednost pa se je povečala za 137,8 odstotkov pri gospodarskih in 229 odstotkov pri negospodarskih. Takšnemu porastu slednjih botrujejo začete gradnje (v zadnjih treh mesecih) raziskovalnega laboratorija Biotehnične fakultete in Inštituta Jožef Stefan, pilotna proizvodnja Metalurškega inštituta ter Mladinski dom Malči Belič. Sicer pa so bila lani investicijska vlaganja v gospodarstvu namenjena predvsem v industrijo (7,5 odstotka), trgovino (49,9 odstotkov) in komunalno dejavnost (46,3 odstotka).

Lani je viško gospodarstvo ustvarilo 1632 milijard celotnega prihodka, pri čemer je imelo za 1259 milijard porabljenih sredstev ter ustvarilo je 373 milijard dohodka. Povprečni čisti OD na delavca je znašal 708,764 din, kar je za 156 več kot leto popreje, a še vedno realno zelo nizko. Najvišje povprečne OD so prejemali zaposleni v finančno-tehničnih in drugih poslovnih storitvah, najnižje v gradbeništvu. Akumulacija je bila za 171 odstotkov večja kot leta 1987, kar 13 OZD pa je ustvarilo 73 odstotkov celotne akumulacije gospodarstva.

Po zaključnem računu so izgubo kazale štiri OZD in sicer Emona IPKO, DO Iskra Elementi TOZD SEM, DO Avtomontaža TOZD Utensilia in DO Gradbeno podjetje Grosuplje TOZD Gradbeni izdelki v skupnem znesku 3.988 milijonov din.

Med 16. panogami, v katere so razvrščene industrijske OZD v občini so proizvedli več kot v predhodnem letu v kovinsko predelovalni industriji, proizvodnji električnih strojev in aparatov, v proizvodnji živilskih proizvodov in v predelavi tobaka. Oskrbljenost z domačimi in uvoženimi surovinami je bila v povprečju zadovoljiva. Več težav je bilo v prodaji pa tudi pri plačevanju računov.

Lani je 16 znanstveno raziskovalnih OZD izkazalo za 170 odstotkov več celotnega prihodka kot leta 1987. Največje povečanje so zabeležili v Inštitutu za matematiko, fiziko in mehaniko. Inštitutu za celulozo in papir in Inštitutu Jožef Stefan.

Med negospodarskimi OZD je bil celotni prihodek večji za 176 odstotkov. Število zaposlenih se je povečalo za 40 odstotkov, izgubo ob koncu leta je izkazala Interna klinika Trnovo.

Mednarodna menjava v letu 1988

Lani smo izvozili za 18,8 odstotkov več kot leto popreje, odnosno izvoz je dosegel indeks rasti 127. Uvoz je bil večji za 16,5 odstotka (v primerjavi z letom 1987), konvertibilni uvoz pa je dosegel indeks 113,5.

Kljub aktivnejši tečajni politiki za pospeševanje konvertibilnega izvoza se vedno ni storjenega dvojni, da bi le ta postal aktivni generator proizvodne rasti.

Z oziroma na strukturo je predstavljal lani izvoz v države v razvoju 11,4 odstotka, v države SEV 29,3 (41,9) in druge razvite države 49,3 (50,6). Industrija še naprej ostaja poglavitni nosilec izvoza blaga, saj je v skupnem izvozu udeležena za 89,3 odstotki. Glede na uvoz blaga pa zavzema največji delež uvoz reprodukcijskega materiala – 68,4 odstotka. Lani se je povečal delež višjih oblik gospodarskega sodelovanja in je predstavljal že 42,8 odstotka celotnega konvertibilnega blagovnega izvoza občinskega gospodarstva.

OD ČAKOVCA DO EVROPE 1992. LETA ZA DELAVCE PRI OBRTNIKI

Ne bodite zaspane Trnjulčice

Prav boleče je, da se naši ljudje izredno neradi odločajo za spoznavanje novih krajev. To velja tudi za delavce pri obrtnikih oziroma člane osnovne organizacije zveze sindikatov teh delavcev. Letošnja ekskurzija jih je 11. in 12. marca peljala v Čakovec. Brezplačno! Tam so imeli tri izredno zanimive cilje: novo hidroelektrarno Dubrava na Dravi, obrtniško delavnico Metaloproizvodnja ter osnovno organizacijo zveze sindikatov delavcev zaposlenih pri obrtnikih oziroma njihov sklad za stanovanjsko gradnjo.

Čakovec ima temeljito obnovljeno mestno središče, pa tudi novi predeli so vredni ogleda. Skratka: presenečenje! Hidroelektrarna Dubrava je izreden vodnogospodarsko-energetski podvig, ki ga je vredno videti. Pa tudi okoliške površine, ki so v procesu melioracij, nudijo pogled na zanimiv pristop pri pridobivanju novih obdelovalnih površin. Metaloproizvodnja je zanimiv primer proizvodnje obrti, ki ima lokacijo na treh mestih. Nosilci obrti so oče, hčerka in zet. Delavnica, ki smo jo videli, je manjši industrijski obrat. Ne bi bilo narobe, če bi ga obiskali tudi obrtniki. Najbolj zanimivo je prav gotovo to, da imajo skupaj zaposlenih 50 delavcev in delavk, od njih pa kar 25 pripravnikov in 60 učencev v gospodarstvu. Če so razmere v njihovih delavnicah take, kot so poslovni prostori, potem nam je lahko Metaloproizvodnja v številnih stvareh za vzor. To je seveda prvi, na hitro zbrani vtis, ki pa bi ga oko sodobnega obrtnika morda ocenilo tudi drugače. Po številu obrtnikov in delavcev je čakovska občina približno na našem nivoju. Prvih je 1530, drugih 1700. Število se povečuje. Okrog 80 odstotov delavcev je včlanjenih v sindikat. Vsekakor je za včlanjenje in delovanje v tej delavski organizaciji predvsem vabljivo reševanje stanovanjske problematike delavcev pri obrtnikih. Za to skrbi organizacija skupaj s samoupravno stanovanjsko skupnostjo za delavce pri obrtnikih. Tako skupnost imajo tudi obrtniki. Od 1977. leta, ko je bila skupnost ustanovljena, so dodelili 14 stanovanj in 555 posojil v skupni revalorizirani vrednosti 1.233 milijonov dinarjev. Večina delavcev dobi posojila večkrat. Obrokov ne revalorizirajo, ker imajo mnenje zveznega sekretariata za finance, da niso pridobitna organizacija.

Ti podatki so povzročili, da so na letnem sestanku osnovne organizacije zveze sindikata de-

Naši delavci v pogovoru s predstavniki čakovske sindikata in obratovalnice Metaloproizvodnja. V vseh pogovorih je bilo čutili veliko samozavest in prepričanost o pravih pristopu k razvoju zasebnega dela drobnega gospodarstva ter sindikalne organiziranosti sindikata delavcev pri obrtnikih (foto: S. J.)

lavcev pri obrtnikih naše občine, namenili pretežni del razprave tej žgocni problematiki. Ponovno so poudarili, da bi morali stanovanjska sredstva delavcev pri obrtnikih izločiti iz stanovanjsko-komunalne banke, ter da bi morali samo odločiti o njihovi porabi po kriterijih stanovanjske skupnosti. Menijo, da bi morali pri tem osnovne organizacije po ljubljanskih občinah sprejeti enotno stališče in hitro pristopiti k oblikovanju takega samostojnega sklada in v zvezi s tem tudi k množičnejšemu vključevanju delavcev v sindikalno organizacijo.

Na letnem sestanku so spregovorili še o tem, da bi morali delavci pri obrtnikih pogosteje koristiti možnosti, ki jih jim nudi za šolanje ob delu ljubljanskega sklada za izobraževanje. Upajo, da se bo kar največje število delavcev vključilo v izobraževanje za upravljanje računalniško vodenih EMCO obdelovalnih strojev. V zvezni republiki Nemčiji, mora imeti vsak delavec v obrtni delavnici, kjer uporabljajo obdelovalne stroje (stružnice, razkalni stroji, itn.) 200 urni tečaj in izpit pred državno komisijo. Želimo biti razviti? To pomeni, da smo se pripravljati tudi začasno žrtvovati za to, da bi lahko vstopili med tiste, ki so sposobni narediti celo korak v Evropo 1992. leta.

STANE JESENOVEC